

สภาพทั่วไปของชุมชนหมู่บ้านเก่า

สภาพทั่วไปของชุมชน

ในการศึกษาสังคม หรือ วัฒนธรรมของชุมชนใด ชุมชนหนึ่งนั้นจำเป็นต้องศึกษาลักษณะทั่วไปของสังคมอย่างใกล้ชิดในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่ในครอบครัวในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ผ่านการเล่นและของเล่น เพื่อได้มาซึ่งคตินิยมเด็กปฐมวัยของหมู่บ้านเก่า ตำบลลุงเหล็ก อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี นั้นก็ต้องศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านเก่าด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะทั่วไปทางภูมิศาสตร์

บ้านเก่า เป็นหมู่บ้านหนึ่งในจำนวน 8 หมู่บ้าน ของตำบลลุงเหล็ก อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี บ้านเก่าตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอโคกสำโรง ห่างจากที่ว่าการอำเภอโคกสำโรงประมาณ 4 กิโลเมตร ตำบลลุงเหล็กมีอาณาเขตติดต่อกับท้องที่ต่างๆ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลวังชัน

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหลุมข้าว

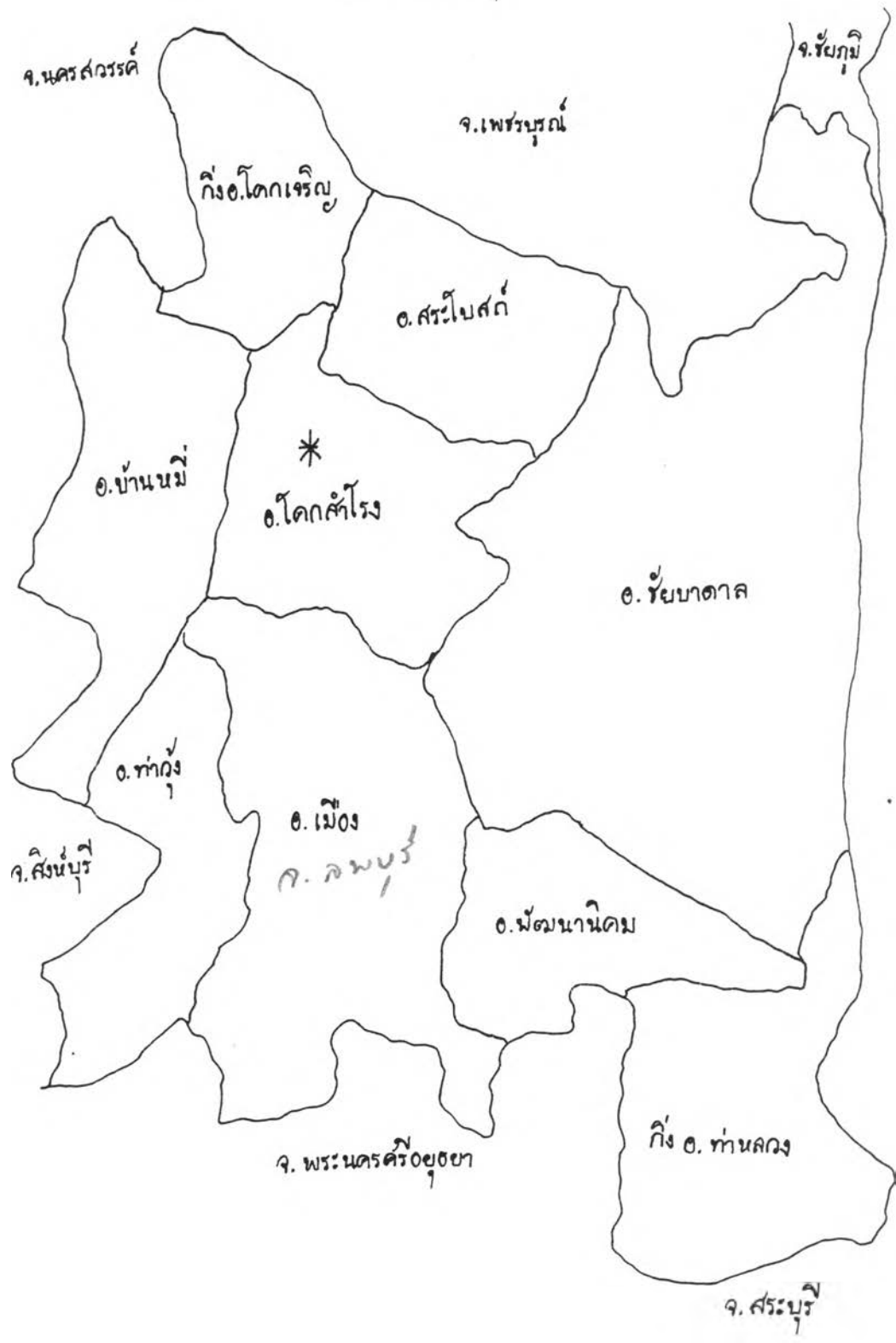
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโคกสำโรง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลดงพลับ อำเภอบ้านหมี่ (ดูภาพที่ 2 หน้า 16)

ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ทั่วทั้งบริเวณฤดูฝน ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด ฤดูหนาว ฝนตกไม่ชุก

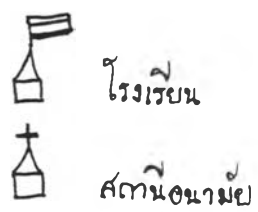
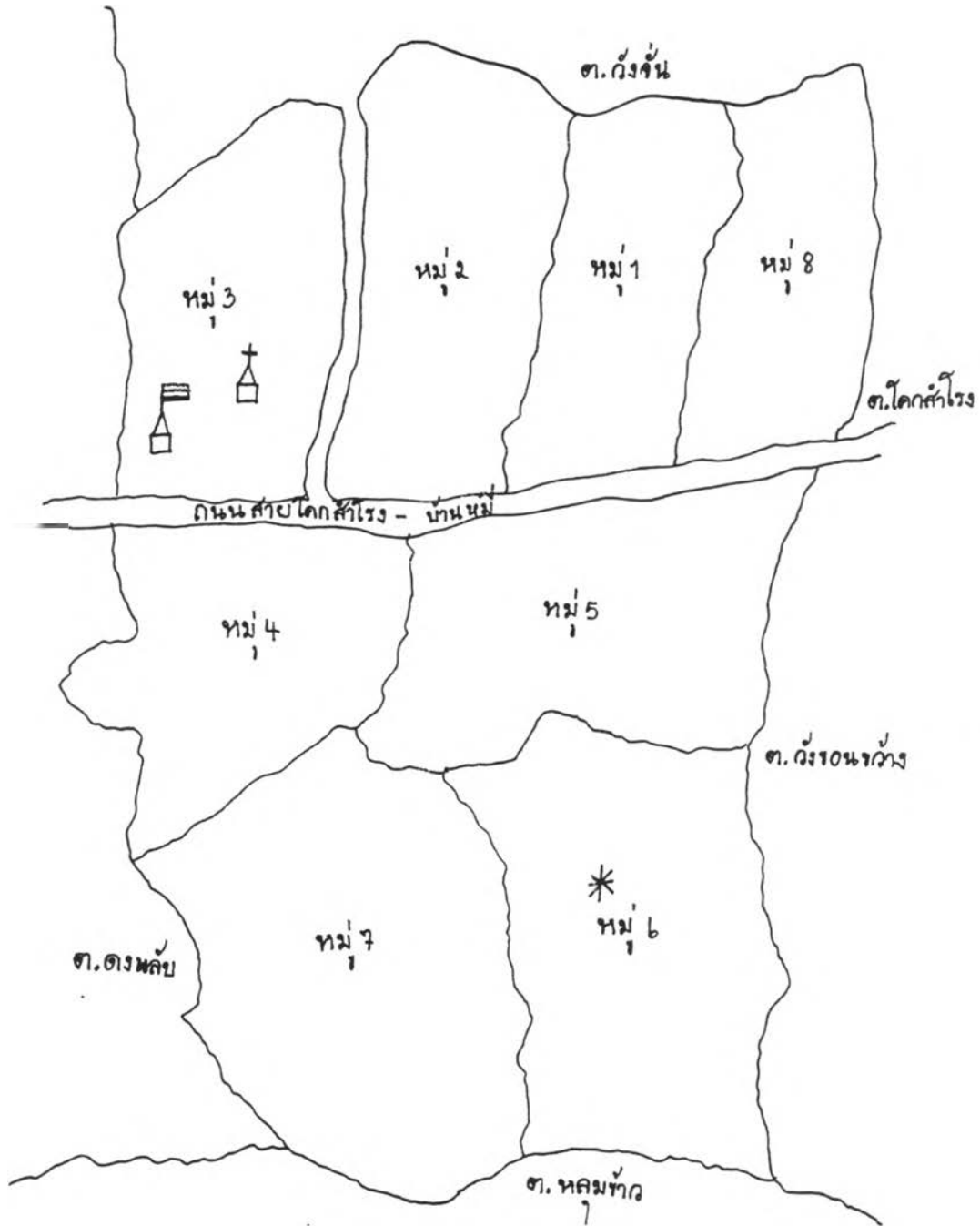
เนื่องจากบ้านเก่า หมู่ที่ 6 เป็นหมู่บ้านหนึ่งในจำนวน 8 หมู่บ้าน ของตำบลลุงเหล็ก บ้านเก่าจึงมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้ (ดูภาพที่ 3 หน้า 17)

แผนที่จังหวัดลพบุรี

แผนที่ตำบลลุงเหล็ก

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 ตำบลลุงเหล็ก
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลวังขอนขำ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลโคกสำโรง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 ตำบลลุงเหล็ก

การคมนาคม

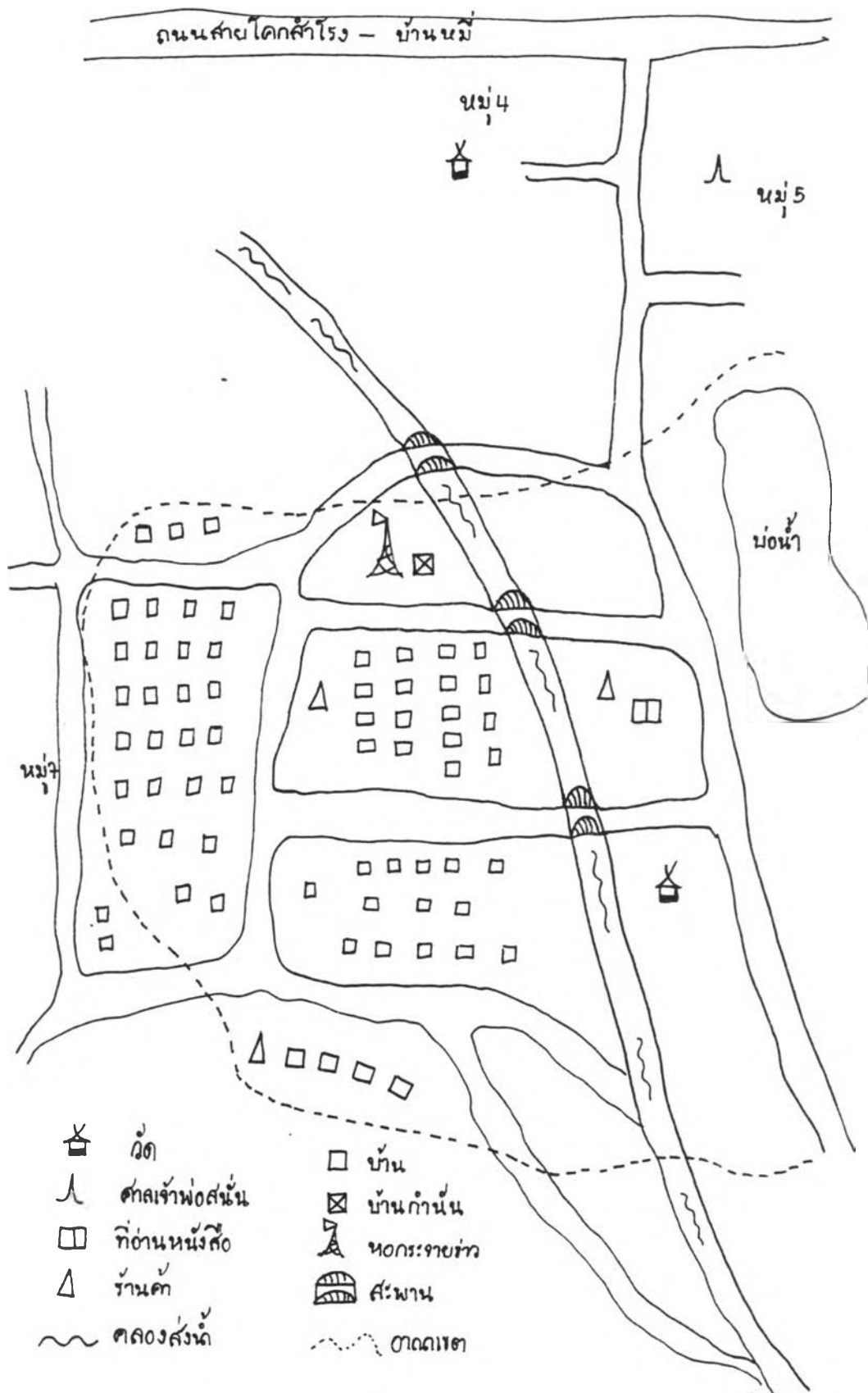
ตำบลลุงเหล็กมีถนนลาดยางสายโคกสำโรง - บ้านหมี่ ตัดผ่าน และภายในหมู่บ้านมีถนนลูกรังเชื่อมต่อระหว่างบ้านเก่ากับถนนโคกสำโรง - บ้านหมี่ โดยมีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร (ดูภาพที่ 4 หน้า 17) การเดินทางไปยังตัวอำเภอโคกสำโรง จะใช้เส้นทางเดียว คือ ถนนลาดยางสายโคกสำโรง - บ้านหมี่ โดยจะมีรถยนต์โดยสารประจำทางสายโคกสำโรง - สุพรรณบุรี รถสองแถวรับจ้าง รถจักรยานยนต์รับจ้างวิ่งรับส่งนักท่องเที่ยวโดยคิดค่าบริการ 3 บาท จากตำบลลุงเหล็กถึงอำเภอโคกสำโรง ระยะทาง 4 กิโลเมตร และรถยนต์โดยสารจะวิ่งในช่วงเวลาประมาณ 05.30 น. ถึงเวลา 18.00 น. หลังจากเวลาดังกล่าวจะต้องจ้างเป็นกรณีพิเศษ โดยราคาค่าโดยสารจะตกลงกันเองแต่โดยส่วนใหญ่ ถ้าเป็นรถสองแถวจะอยู่ในราคา 30-35 บาท รถจักรยานยนต์รับจ้าง 20-25 บาท

การคมนาคมติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านต่างๆ ของตำบลลุงเหล็ก จะมีถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน โดยมีลักษณะเป็นถนนลูกรัง ซึ่งใช้การได้ดี ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ขนาดของถนนจะกว้างประมาณ 1.50 เมตร การเดินทางติดต่อของชาวบ้านจะมีทั้งการเดินทางเท้า รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรถกระบะเล็ก หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่ารถปิ๊กอัพ

ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน

หมู่บ้านเก่ามีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มที่เป็นญาติพี่น้องกัน หรือลูกหลานที่แต่งงานแล้วแยกบ้านไปปลูกอยู่ใกล้ๆ กับบ้านญาติพี่น้อง หมู่บ้านเก่าประกอบด้วยครัวเรือน 49 ครัวเรือน จำนวนประชากร 293 คน ภายในหมู่บ้านมีวัด 1 วัดเป็นวัดประจำหมู่บ้าน คือ วัดราชวันนหาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า "วัดน้อย" และมีที่วัดหนึ่งชื่อพิมพ์ประจำหมู่บ้านอีก 1 แห่ง ซึ่งทั้ง

แผนที่ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านเก่า

วัดน้อยและที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านนี้ จะมีชาวบ้านบางส่วนจากหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 5 มาใช้วัดและที่อ่านหนังสือพิมพ์ร่วมกันกับชาวบ้าน หมู่ที่ 6

ในด้านลักษณะบ้านเรือนของชาวบ้านนั้นส่วนใหญ่ จะเป็นบ้านที่สร้างแบบมีใต้ถุนสูงวัสดุที่ใช้สร้างบ้านเรือน จะใช้ไม้เป็นหลัก และบางส่วนของฝาบ้านจะใช้ไม้ไผ่กระบอกใหญ่ มาทุบให้เป็นแผ่น แล้วนำมาตีเป็นฝาบ้าน หลังคาจะมุงสังกะสีบ้าง มุงจากบ้าง ตามแต่ฐานะของเจ้าของบ้าน บางบ้านจะมุงสังกะสีในส่วนที่เป็นตัวบ้าน ส่วนที่เป็นคิ้วและนอกชานอาจมุงด้วยจาก บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านที่สร้างมานานตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนบ้านที่ก่อสร้างใหม่ในปัจจุบัน จะสร้างด้วยไม้ หลังคามุงกระเบื้อง และที่เหมือนกัน ก็เกือบทุกบ้าน คือ จะนิยมสร้างล้อมอยู่คนละส่วนกับตัวบ้าน

บริเวณใต้ถุนของบ้านแต่ละหลัง จะใช้ประโยชน์ไปต่างๆ กัน เช่น เป็นที่เลี้ยงเด็กอ่อน เป็นที่นั่งจักตอก สานกระบุง ตะกร้อ เป็นที่เจียรระไนพลอย เป็นดอกเลี้ยงวัว เลี้ยงหมู เป็นคิ้วเป็นที่ขายของชำ เป็นที่เล่นของเด็กๆ และบ้านส่วนใหญ่จึงไม่มีต้นไม้ จะมีเพียง 4 คิ้วเรือนที่มีการปลูกพืช เช่น กลั้ว มะละกอ พืชสวนครัว ลงบนพื้นดิน นอกนั้นอาจมีปลูกบ้างโดยปลูกในกระถางหรือในกะละมังเก่าๆ จำพวกสะระแหน่ ชาวบ้านจึงต้องซื้อพืชสวนครัวจำพวก ตะไคร้ มะกรูด กะเพรา โหระพา จากร้านค้า

แหล่งชุมชน หรือ ศูนย์กลางของหมู่บ้าน จะอยู่ตรงบริเวณหน้าศาลาการเปรียญของวัดน้อย โดยบริเวณนี้จะมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ศาลาเอนกประสงค์ (ซึ่งสร้างแบบโรงสีเก คือ มีฝา 3 ด้าน หลังคามุงสังกะสี) ร้านขายอาหาร 1 ร้าน ร้านตัดผมผู้ชาย บริเวณนี้เป็นบริเวณที่ชาวบ้านจะมาชุมนุมกันในโอกาสต่างๆ การแสดงมโหรีสพ การฉายหนังกลางแปลง หรือใช้เป็นสนามเด็กเล่นของเด็กๆ ภายในหมู่บ้าน เป็นสนามฟุตบอล สนามตะกร้อ และอื่นๆ อีกมากมายและบริเวณฝั่งตรงข้ามกับที่อ่านหนังสือพิมพ์ยังมีสระน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำอุปโภคและ บริโภคที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งของหมู่บ้านในเวลาเช้าและเย็นจึงมีชาวบ้านส่วนหนึ่งมาตักน้ำเพื่อนำไปใช้ในครัวเรือน

ประวัติหมู่บ้าน

จากคำบอกเล่าซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ พ่อใหญ่อุ่น สุขสบาย อายุ 85 ปี และพ่อใหญ่ แสง เป้าสี อายุ 77 ปี ได้กล่าวว่า ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเก่าเริ่มต้น โดยมีบุคคลกลุ่มหนึ่งอพยพครอบครัวมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แถบจังหวัดชัยภูมิ อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ มาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งคลองห้วยใหญ่ ซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างบ้านดงพลับ กับบ้านวังจั่นแล้วเรียกตัวเองว่า ชาวบ้านวังตะคลอง ต่อมาชาวบ้านกลุ่มนี้ได้ออกมาหาของป่าล่าสัตว์ ตามบริเวณพื้นที่ของป่าโนนมะกอก เห็นว่ามีลักษณะเป็นที่ราบกว่ามีเนินสูงห้าท้าวไม่ถึงและซึ่งที่ราบสำหรับทำไร่ทำนาได้เป็นอย่างดี จึงย้ายจากถิ่นเดิมมาตั้งบ้านเรือนใหม่ที่โนนมะกอก (ที่ตั้งของตำบลลุงเหล็กในปัจจุบัน) เมื่อมาอยู่ครั้งแรก ชาวบ้านพบเห็นสะเก็ดหิน หรือ ซากหินที่ถูกไฟเผาหลอมละลายจำนวนมากมายกกองกระจายอยู่ทั่วไปบนโนนมะกอก จึงสันนิษฐานว่าเป็นเตาหลอมเหล็กในสมัยโบราณ ชาวบ้านที่ย้ายถิ่นฐานมาจึงเรียกบริเวณที่ตนย้ายมาอยู่ว่า "บ้านลุงเหล็ก" เมื่อเวลาผ่านไป ชาวบ้านที่ย้ายมาอยู่ที่โนนมะกอกเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะมีผู้คนอพยพตามมาอยู่มากมาย โดยแบ่งเป็น 4 บ้าน คือ บ้านโนนมะกอก บ้านหนองป่าชี บ้านมะขามใหญ่ บ้านวัดร้าง ชาวบ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน ได้รวมใจกันสร้างวัดขึ้นชื่อ วัดศิริมงคล (วัดใหญ่) และต่อมามีชาวบ้านขอแยกครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนใหม่ทางทิศตะวันตกของวัดศิริมงคล เรียกตัวเองว่า "ชาวบ้านใหม่" หรือ "บ้านใต้วัด" ส่วนชาวบ้านโนนมะกอก บ้านหนองป่าชี บ้านมะขามใหญ่ บ้านวัดร้าง รวมเรียกว่า บ้านเก่า จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งอยู่ห่างกันเพียง 300 เมตร วัดที่สร้างขึ้นใหม่นี้ เรียกว่า วัดราชวันนาราม หรือ วัดน้อย (ตั้งอยู่บริเวณบ้านเก่า หมู่ที่ 6) การอพยพย้ายถิ่นฐาน และการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านในสมัยนั้น ตามคำบอกเล่าของชาวบ้านซึ่งเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งแล้ว ตำบลลุงเหล็ก ประกอบด้วย บ้านเก่า บ้านใหม่ บ้านหัวสระ บ้านหนองผักแว่น บ้านโนนมะขามเฒ่า และขึ้นอยู่กับการปกครองท้องที่ตำบลหลุมข้าว อำเภอสระโบสถ์ หรือ อำเภอโคกสำโรง ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน และมีการปกครองตำบลลุงเหล็กมาทั้งสิ้น 6 คน คือ

1. นายสิงห์   แสงเก่า
2. นายมุ่ง   รักขอบดี
3. นายบุญจันทร์   สุขสบาย

4. นายประสิทธิ์ โอบอ้อม
5. นายคำมูล สุขสบาย
6. นายวีระ ตำเนิน

และปัจจุบันกำหนด ตำบลกลุงเหล็ก คือ นายบุญรอด ทองเอก เป็นกำนันคนที่ 7 และขณะเดียวกันก็เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านเก่านี้ด้วย ส่วนในเรื่องอายุของหมู่บ้านนี้มีหลักฐานที่พอหน้าเชื่อถือได้ คือ หลักฐานการสร้างโบสถ์ของวัดศิริมงคล ซึ่งสร้างถึง 3 ครั้ง โดยครั้งแรกไม่ทราบปีที่สร้าง แต่ในครั้งที่ 2 มีหลักฐานว่าสร้างในราวปี พ.ศ.2462-2463 และครั้งที่ 3 สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ.2499-2500 จึงพอจะประมาณอายุของหมู่บ้านว่าน่าจะมีอายุมากกว่า 75 ปี

ลักษณะทางประชากร การศึกษา สาธารณสุขและสื่อมวลชน

ลักษณะทางประชากร

จำนวนประชากรของหมู่บ้านเก่าจาก รบ.1ก.03 กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วยจำนวนราษฎร 49 หลังคาเรือน แบ่งเป็นเพศชาย 151 คน เพศหญิง 142 คน รวมเป็น 293 คน โดยแบ่งประชากรออกตามอายุได้ คือ

ตารางแสดงประชากรของหมู่บ้านเก่า (2535)

อายุ / ปี	เพศ / จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำกว่า 1 ปี	2	1	3
1 - 4	10	6	16
5 - 9	17	9	26
10 - 14	14	12	26
15 - 19	11	8	19
20 - 24	16	18	34
25 - 29	13	28	41
30 - 34	23	6	29
35 - 39	7	9	16
40 - 44	12	4	16
45 - 49	5	9	14
รวม	130	110	240

อายุ / ปี	เพศ / จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
50 - 54	3	6	9
55 - 59	4	8	12
60 - 64	9	7	16
65 ปี ขึ้นไป	5	11	16
รวมทั้งหมด	151	142	293

ข้อมูลจาก รบ.1ก.30 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2535 ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเก่าเป็นคนที่มิใช่เชื้อสายลาว จากการสัมภาษณ์พ่อใหญ่โสกี เป้าสี อายุ 91 ปี เล่าว่า ชาวบ้านแถบนี้มีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากภาคอีสานบ้าง จากนครเวียงจันทน์ ประเทศลาวบ้าง จากหล่มดักดีบ้าง จึงมารวมกันเรียกว่า "ลาวดงเหล็ก" ดั้งเดิมภาษาถิ่นของชาวบ้านแถบนี้คงมีการผสมผสานกันจากผู้คนที่อพยพมาจากหลายแห่งและเมื่อมาตั้งถิ่นฐานที่ดงเหล็กได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จึงทำให้ภาษาที่ท้องถิ่นของชาวบ้านมีการปะปนผสมผสานระหว่างภาษาอีสาน ภาษาไทยพวนและภาษาที่ท้องถิ่นอื่นๆ ของผู้คนที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งในบริเวณนี้ตั้งแต่เมื่อครั้งบรรพบุรุษบุกเบิกที่ท้องถิ่นแถบนี้

การศึกษา

เดิมมีโรงเรียนบ้านดงเหล็ก ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาตั้งอยู่ บริเวณหน้าวัดน้อยหมู่ที่ 6 บ้านเก่า แต่เนื่องจากทางราชการเห็นว่าสถานที่คับแคบไม่สามารถขยายออกไปได้ จึงริเริ่มโรงเรียนหลังเดิมไปสร้างใหม่ที่บริเวณหมู่ที่ 8 ใกล้กับสถานีอนามัยตำบลดงเหล็ก

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านกลางเหล็กเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูจำนวน 21 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 13 คน มีจำนวนชั้นเรียน 8 ชั้นเรียน และจำนวนนักเรียนชาย 158 คน นักเรียนหญิง 141 คน รวม 299 คน (สถิติจากโรงเรียนกลางเหล็ก ปี พ.ศ.2535)

ในด้านการศึกษาของชาวบ้านเก่า จากการสำรวจของผู้วิจัย พบว่าชาวบ้านมีระดับการศึกษา คือ

ระดับการศึกษา	จำนวน
ไม่ได้รับการศึกษา	124
ประถมศึกษาปีที่ 4	65
ประถมศึกษาปีที่ 6	30
ประถมศึกษาปีที่ 7	28
มัธยมศึกษาปีที่ 3	32
มัธยมศึกษาปีที่ 6	12
อนุปริญญา	2
ปริญญาตรี	-
สูงกว่าปริญญาตรี	-

ในปัจจุบันนักเรียนที่เรียนจบในระดับการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีนักเรียนไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา โดยนักเรียนจากบ้านเก่า จะแยกไปศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ โรงเรียนโคกสารวิทยา ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 9 กิโลเมตร โดยเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและโรงเรียนมัธยมประจำตำบล โรงเรียนบางกะพวนเสด็จวิทยา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ส่วนนักเรียนที่ศึกษาต่อในทางสายอาชีพ หรือสายอาชีพศึกษา ก็ต้องมาศึกษาต่อที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีระยะห่างห่างจากหมู่บ้านประมาณ 50 กว่ากิโลเมตร

แนวโน้มทางการศึกษาของเด็กในหมู่บ้านเก่าในปัจจุบัน เริ่มหันมาที่จะศึกษาให้จบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น สาเหตุประการหนึ่งคือเนื่องจาก ชาวบ้านต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าทำงานในโรงงานมิถิแบ ซึ่งเป็นโรงงานในความดูแลของประเทศญี่ปุ่น จะรับคนงานลูกจ้างหญิงที่มีวุฒิขั้นต่ำมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนมาก โดยทางโรงงานมีรถประจำทางรับ - ส่งคนงาน จากหมู่บ้านถึงโรงงาน และมีรายได้ขั้นต่ำ ประมาณ 4,000 - 6,000 บาทต่อเดือน แต่การทำงานจะต้องทำงานอยู่ในโรงงานประมาณวันละ 12 ชั่วโมง เช่นไปทำงานเวลา 13.00 น. จะกลับถึงบ้านเวลาประมาณ 01.00 น.หรือไปทำงานเวลา 04.30 น. จะกลับถึงบ้านประมาณ 16.30 น. เป็นต้น

การสาธารณสุข

หมู่บ้านเก่าไม่มีสถานีอนามัยประจำหมู่บ้านแต่สถานีอนามัยประจำตำบล ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ 1 เมษายน 2515 โดยตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 บ้านไต้วัด ห่างจากหมู่บ้านเก่าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 1 กิโลเมตร โดยทางอนามัยประจำตำบลต้องรับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน จำนวน 617 หลังคาเรือน โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย 3 คน คือ

1. นางประสิทธิ์ บุญน้อย เจ้าหน้าที่ระดับ 5
2. นางสาวฉวีชัย เพิ่มบุญ เจ้าหน้าที่ระดับ 3
3. นายพิชัยยุทธ อุมรินทร์ เจ้าหน้าที่ระดับ 2

อนามัยประจำตำบล ตั้งอยู่บนถนนสายกลางเหล็ก - รังจันทน์ ซึ่งเป็นถนนแยกเข้าสู่ตำบล รังจันทน์ที่แยกออกมาจากถนนสายโคกสำโรง - บ้านหมี่ มีลักษณะเป็นถนนลูกรังเข้าไปประมาณ 500 เมตร อยู่บนเนื้อที่ดิน 1 ไร่ 2 งาน 23 ตารางวา (ดูภาพ 3 หน้า 17) ซึ่งได้รับการบริจาคจาก นายเขียน-นางพอง ทากี ราคาประเมินเมื่อ พ.ศ.2514 ราคา 15,575 บาท ตัวอาคารของอนามัยเป็นอาคารแบบ 364 ราคา 60,000 บาท และมีบ้านพักอาศัยของเจ้าหน้าที่ 2 หลัง แบบ 422 หลังละ 40,000 บาท งานของสถานีอนามัย คือ ให้การรักษาโรคต่างๆ ซึ่งไม่รุนแรง จากหน่วยอาสาสมัครประจำบ้านและยาตำราหลวง ตลอดจนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ และการวางแผนครอบครัว โดยออกไปให้บริการกับชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นครั้งคราว และให้บริการเป็นประจำอยู่ที่สถานีอนามัย

ส่วนภายในหมู่บ้านจะมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งจะเป็นชาวบ้าน ที่ได้รับการคัดเลือกไปอบรมเพื่อเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารด้านสาธารณสุข และการใช้ยาแผนปัจจุบันที่ ใช้ในการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน โดยการแนะนำจากทางราชการ ซึ่งหมู่บ้านเก่า จะมี อสม. 1 คน คือ นายสารวย ชัยงาม

ในเรื่องของโรคภัยต่างๆ ที่พบในหมู่บ้านเก่า ตามข้อมูลจาก รบ.504 ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่ามีโรคต่อไปนี้ คือ

1. โรคของระบบทางเดินหายใจ
2. โรคหรืออาการและภาวะกำหนดไม่ชัดเจน
3. โรคระบบย่อยอาหาร
4. อุบัติเหตุ การถูกพิษ และเหตุต่างๆ

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่อนามัย และ อสม. ประจำหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านไม่นิยมไปใช้บริการจากสถานีอนามัย เนื่องจากอุปสรรคและปัญหาต่างๆ คือ

1. สถานีอนามัยตั้งอยู่ไกลออกมาจากหมู่บ้าน
2. ในฤดูฝน สถานีอนามัย ซึ่งตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มจะมีน้ำท่วม
3. สถานีอนามัยตั้งอยู่ที่เปลี่ยว ไม่มีบ้านเรือนราษฎรอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น
4. มีโรงพยาบาลชุมชน และสถานพยาบาลอื่นๆ ตั้งอยู่ในตัวอำเภอ ซึ่งห่างออกไป

จากหมู่บ้านประมาณ 4 กิโลเมตร การรักษาพยาบาลของชาวบ้านนิยมเจ็บป่วย ถ้าเป็นโรค ร้ายแรง หรืออุบัติเหตุร้ายแรงชาวบ้านจะนำผู้ป่วยไปรักษาที่โรงพยาบาลโรคสาโรรงก่อน เป็นอันดับแรก แต่ถ้าเป็นโรคไม่รุนแรงมากนัก เช่น ปวดหัว ตัวร้อน หรือไข้หวัด ชาวบ้านจะไปขอยาที่ สถานีอนามัย หรือ ซื้อยาชุดรับประทานกันเอง ซึ่งยาชุดเหล่านี้ชาวบ้านจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน นอกจากนี้ถ้ามีอาการป่วยด้วยโรคกระดูก โรคลมพิษ โรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ชาวบ้านจะรักษา ด้วยสมุนไพร เช่น โรคกระดูก และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ จะนำใบหนาดมาเผาไฟ โดยให้ผู้ป่วยนอน อยู่บนแคร่ไม้ไผ่ แล้วนำใบหนาดมาเผาไฟได้แคร่ให้ควัน และความร้อนรักษาคนไข้ หรือถ้าเป็น ลมพิษชาวบ้านจะให้หมอฟัน เป็นผู้พ่นให้ โดยหมอฟันจะเคี้ยวหมาก พลู แล้วว่าคาถา พ่นลงไปบนเม็ด ดินดานบนผิวหนัง ส่วนโรคอื่นๆ ชาวบ้านจะไปหาหมอแผนโบราณ จากหมู่บ้านซึ่งที่อยู่ไกลออกไปตาม ที่เพื่อนฝูง หรือญาติพี่น้องแนะนำกันไป

จากการสังเกตพบว่า ชาวบ้านจะเป็นโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อมากที่สุด และนิยมที่จะรับประทานยาแก้ปวดชนิดของกินมาก โดยชาวบ้านบางคนอาจรับประทาน ยาแก้ปวดตั้งแต่ตื่นนอน ตอนเช้า 1 ซอง และก่อนเข้านอนอีกหนึ่งซอง หรือมากกว่านี้ถ้าต้องทำงานที่ใช้แรงงาน

ส่วนสาธารณสุขด้านอื่นๆ เช่น ไฟฟ้า ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเก่ามีไฟฟ้าใช้ โดยมีไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้านตั้งแต่ พ.ศ.2523 ส่วนน้ำประปา เริ่มเข้ามาในหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ.2531 แต่ยังไม่มีการประปาใช้ทุกครัวเรือน เนื่องจากว่า

ประการที่ 1 ชาวบ้านบางคนครัวได้ต่อน้ำจากบ่อน้ำขึ้นมาใช้ โดยวางท่อจากบ่อน้ำ สาธารณะประจำหมู่บ้านขึ้นมาใช้ โดยวางท่อจากบ่อน้ำต่อเข้าไปในครัวเรือนและใช้เครื่องสูบน้ำสูบน้ำขึ้นมาใช้

ประการที่ 2 การต่อน้ำประปาต้องจ่ายเงินถึง 2,500 - 3,000 บาท เป็นอย่างต่ำ ชาวบ้านซึ่งมีฐานะยากจนจึงไม่สามารถต่อน้ำใช้ได้จึงต้องตักน้ำ หรือ หาน้ำ จากบ่อน้ำมาใช้ใน ครัวเรือน จากบ่อน้ำสาธารณะ ซึ่งมีขนาด 10x12 เมตร การตักน้ำจากบ่อน้ำขึ้นมาใช้จะมีชาวบ้าน บางคนรับจ้างตักน้ำโดยคิดค่าจ้างหาละ 1 บาท

ชาวบ้านที่ใช้น้ำประปาจะมีประมาณ ร้อยละ 30 ของชาวบ้านทั้งหมด ส่วนน้ำดื่มนั้น ชาวบ้านจะดื่มน้ำฝนในช่วงฤดูฝนและจะมีชาวบ้านอีกประมาณ 12-15 ครัวเรือนที่มีโอ่งน้ำฝนขนาดใหญ่ (ความจุ 1,000 ลิตร) เก็บน้ำฝนไว้ใช้ โดยเฉลี่ยจะมีครัวเรือนละ 2 โอ่ง ซึ่งพอที่จะใช้ เฉพาะดื่มได้ตลอดปี และสำหรับครัวเรือนที่ไม่มีโอ่งเก็บน้ำฝนไว้ จะดื่มน้ำบ่อ หรือก็ไปขอซื้อน้ำประปา จากบ้านที่มีน้ำประปาใช้ โดยชาวบ้านจะขายน้ำประปาในอัตรา 1 โอ่งใหญ่ (1,000 ลิตร) ราคา 50 บาท และน้ำที่ได้จากบ่อ หรือ น้ำประปา ชาวบ้านจะดื่มโดยไม่ต้องต้มให้สุก

ในเรื่องการใช้ส้วม ทุกครัวเรือนจะมีส้วมชนิดส้วมซึมใช้ โดยนิยมสร้างส้วมนอกตัวบ้าน (ยกเว้น 3 ครัวเรือน ที่มีส้วมอยู่ในตัวบ้าน) การสร้างส้วมจะสร้างตามสภาพฐานะของแต่ละ ครอบครัวยุค คือ ประมาณร้อยละ 60 จะสร้างส้วมโดยใช้สังกะสีตีเป็นข้างฝาและผนังหลังคา ประมาณ ร้อยละ 20 จะสร้างส้วมโดยใช้ปูนฉาบเป็นข้างฝาและใช้หลังคาสังกะสี และประมาณร้อยละ 20 จะสร้างส้วมโดยใช้ฝาใบจาก และหลังคาใบจาก

ในด้านการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิดนั้น ผู้หญิงในหมู่บ้านนิยมคุมกำเนิดชนิดถาวร คือ การทำหมัน รองลงมาคือการทำยาคุมกำเนิดตามลำดับ (จากข้อมูลของสถานีอนามัย ตำบลกลางเหล็ก ปี พ.ศ.2535 และการสำรวจของ อสม. ประจำหมู่บ้าน)

สื่อมวลชน

หมู่บ้านเก่าไม่มีร้านขายหนังสือพิมพ์ แต่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์จะมีแม่ค้าขายก๋วยเตี๋ยว ชื่อนางระเบียบ ศรีนวล นำมาจากร้านค้าที่ตลาดทุกเช้า วันละ 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ แล้วจะนำมาไว้ที่ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยทางอำเภอจะเป็นผู้ชำระเงินค่าหนังสือพิมพ์กับทางร้านเป็นรายเดือน

ส่วนวิทยุ ชาวบ้านจะมีเกือบทุกครัวเรือน โดยจะฟังรายการเพลง ละครวิทยุและข่าว ส่วนใหญ่จะฟังขณะเจียรระโนพลอยหรือติดตลวย (น้ำเม็ดพลอยมาติดกับก้านเหล็กเพื่อนำไปเจียรระโน) และในปี พ.ศ.2523 เมื่อเริ่มมีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านเก่าจึงมีสื่อมวลชนที่สำคัญเข้ามา คือโทรทัศน์ โดยจะมีโทรทัศน์ทั้งหมด 35 ครัวเรือน และส่วนใหญ่เป็นโทรทัศน์สี ชาวบ้านสนใจดูโทรทัศน์กันมาก จึงนับว่าโทรทัศน์เป็นแหล่งข่าวที่สำคัญ และในปัจจุบันรายการโทรทัศน์ได้มีการแทรกข่าวสั้นทุกชั่วโมง จึงทำให้ชาวบ้านได้รับฟังข่าวไปโดยอัตโนมัติ และเมื่อมีข่าวใหญ่ๆ เกิดขึ้น ชาวบ้านก็มักจะมาคุยวิพากษ์วิจารณ์กันที่ร้านขายก๋วยเตี๋ยวหน้าวัดเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ทุกเช้าตั้งแต่เวลา 05.50 น. กำนันจะเปิดรายการ "ข่าวเกษตรกรและข่าวทกโมงเช้า" จากทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ผ่านหอกระจายข่าว ซึ่งทำให้ชาวบ้านต้องฟังข่าวกันทุกครัวเรือน เพราะหอกระจายข่าวจะส่งเสียงดังชัดเจนทั่วหมู่บ้าน แหล่งข่าวจากหอกระจายซึ่งเป็นแหล่งข่าวที่เป็นทางการที่สำคัญ ของชาวบ้านและถ้ากำนันมีข่าวจากทางราชการหรือต้องการนัดหมายสิ่งใดกับชาวบ้าน ก็จะประกาศเสียงตามสายจากหอกระจายข่าวนี้เอง

แหล่งข่าวของชาวบ้านอีกแหล่งหนึ่งคือ พ่อค้า แม่ค้า จากนอกหมู่บ้านที่นำเอาสินค้ามาขายชนิดที่อาหารสด ของใช้ในครัวเรือน ฯลฯ เข้ามาขายในหมู่บ้านขณะที่ขายพ่อค้า แม่ค้าเหล่านี้ก็จะคุยสารพัดเรื่องกับชาวบ้าน นอกจากนี้รถขายยา ที่มาขายหนึ่งกลางแปลง ซึ่งจะมาขายหนึ่งนาน 3-4 दिन ก็เป็นแหล่งข่าวของชาวบ้านอีกเช่นกัน ทั้งยังเป็นโอกาสที่ชาวบ้านจะมารวมชุมนุมกันในเวลากลางคืนเพื่อดูหนึ่งกลางแปลงอีกด้วย

อาชีพและเศรษฐกิจ

ชาวบ้านในหมู่บ้านเก่า มีอาชีพหลักในการทำนา อาชีพรองได้แก่ รับจ้างเจียรระโนพลอย และรับจ้างทั่วๆ ไป

การทำนาของชาวบ้านเก่า จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่าการทำนานั้นเป็นการทำนา
หว่านโดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ และพันธุ์ข้าวที่ชาวบ้านเลือกปลูกนั้น ชาวบ้านจะปลูกข้าวเบา
ในนาลุ่ม เช่น ข้าวขาวตมณ, ข้าวขาวตาแห้ง, และปลูกข้าวหนักในนาดอน เช่น ข้าวหอมมะลิ
แต่การปลูกข้าวจะปลูกได้ปีละครั้งเท่านั้น จึงทำให้ที่นาถูกทิ้งว่างเปล่าเป็นระยะเวลาาน ซึ่งมา
จากสาเหตุที่สำคัญคือ ปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรม

ปฏิทินการทำนาของชาวบ้านเก่า	
เดือน	กิจกรรม
พฤษภาคม - มิถุนายน	- เริ่มไถนาครั้งที่ 1 (ตากดินให้แห้ง)
กรกฎาคม - สิงหาคม	- หว่านข้าว - ไถแปร - ใส่ปุ๋ยยูเรีย (เมื่อข้าวงอกได้ประมาณ 2 นิ้ว)
กันยายน	- ใส่ปุ๋ยตราหัววัวคั้นไถสูตร 16:16:10 เมื่อข้าวตั้งตัว
ธันวาคม	- เกี่ยวข้าว
มกราคม	- ขายข้าว

การทำนาของชาวบ้าน โดยเฉลี่ยจะทำนาเกือบครบคร่าว โดยแต่ละครอคร่าวจะมีที่นาโดย
ประมาณ 20-25 ไร่ และจะได้ผลผลิตข้าว 30 กิ่ง ต่อไร่ ส่วนในเรื่องของราคาข้าว ชาวบ้าน
บอกว่าจะมีพ่อค้าคนกลางมาติดต่อรับซื้อข้าวเปลือกทุกปี ในปีที่ (พ.ศ.2535) ชาวบ้านขายข้าวได้
ในราคา กิ่งละประมาณ 40 บาท

ชาวบ้านบางคนไม่มีที่นาเป็นของตนเอง ต้องขอเช่าที่นาโดยจะคิดค่าเช่านาเป็นข้าว
ไร่ละ 10 กิ่ง ส่วนชาวบ้านยากจนมากๆ ไม่สามารถลงทุนทำนาได้ จะรับจ้างเกี่ยวข้าว ซึ่งมี
อัตราค่าจ้างไร่ละ 200 บาท ในปัจจุบันชาวบ้านเล่าว่า การลงแขกเกี่ยวข้าว ได้หมดไปนานแล้ว
การลงแขกเกี่ยวข้าวหรือหว่านข้าวในปัจจุบัน คือ การจ้างคนมาเกี่ยวข้าว ซึ่งก็ยังคงเรียกว่า

ลงแขกอยู่ แต่เป็นการจ้างมาลงแขก สำหรับในเรื่องของการไถนาเกี่ยวร้อยละร้อย ชาวบ้านจ้างรถไถนามาไถโดยคิดค่าจ้างในราคาไร่ละ 70 บาท มีบางครอบครัวเท่านั้นที่มีรถไถนาขนาดเล็กเป็นของตนเอง ประมาณ 2-3 ครอบครัว

อาชีพรับจ้างและการทำพลอย

เมื่อหมดจากฤดูทอผ้า ชาวบ้านบางคนจะออกไปรับจ้าง ตัดอ้อย ตัดข้าวฟ่าง หรือหักข้าวโพด โดยจะมีผู้ว่าจ้าง มาติดต่อโดยมีรถบรรทุกขนาดเล็กเข้ามารับคนในดอนเข้า และกลับมาส่งในดอนเย็นสถานที่ที่ไป ห่างจากตำบลลุงเหล็ก ประมาณ 25 - 30 กิโลเมตร โดยได้รับค่าจ้างดังนี้ คือ

- ตัดอ้อย   คิดเป็นค่าจ้าง อ้อย 1,000 ล้า / 40 บาท
- ตัดข้าวฟ่าง   "   ไร่ละ 50 บาท
- หักข้าวโพด   "   กระสอบละ 15 บาท

นอกจากรับจ้างทำงานในไร่แล้ว ชาวบ้านบางคนมีฝีมือประณีต จะรับจ้างเจียรระไนพลอย โดยใช้แรงงานในครอบครัวและแรงงานจากเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน โดยจะคิดอัตราค่าจ้างในการทอเป็น 3 อัตรา คือ

- ตัดพลอย   หมายถึงการตัดพลอยกับทวน (ก้านเหล็ก) 100 อัน/2 บาท
- จี้พลอย   หมายถึงการทำพลอยที่ตัดทวนแล้ว มาจี้ให้เป็นเหลี่ยม 100 อัน/10 บาท
- แต่งพลอย   หมายถึงการทำพลอยที่จี้แล้วมาขัดให้ได้รูปและแต่งรายละเอียดต่างๆ
100 อัน /10 บาท

ครอบครัวที่ทำพลอยในหมู่บ้านจะแบ่งเป็นครอบครัวที่ลงทุนทำพลอยเป็นอาชีพหลัก คือซื้อเครื่องมือเจียรระไนพลอย เครื่องขัดพลอย อุปกรณ์ทำงานอื่นๆ รวมทั้งซื้อเม็ดพลอยที่ยังไม่ได้เจียรระไน นามมาเจียรระไนโดยจ้างแรงงานในหมู่บ้าน และทำพลอยที่เจียรระไนแล้วไปส่งพ่อค้าซื้อพลอย ส่วนครอบครัวอีกประเภท คือ ไม่ได้ลงทุน เพียงแต่รับจ้างทำพลอยและได้ค่าจ้างตามจำนวนงานที่ทำได้ในวันหนึ่งๆ สำหรับครอบครัวที่เจียรระไนพลอยเป็นอาชีพหลัก จะตั้งเครื่องมือทำพลอยไว้ในสวนใต้ถุนบ้าน จากการสำรวจพบว่าครอบครัวที่ทำพลอยเป็นอาชีพ มีจำนวน 12 ครอบครัว ที่เหลือเป็นการรับจ้างทำงานตามแต่ที่ตนถนัด เช่น การตัดพลอย การจี้ การแต่ง สำหรับการตัดพลอยที่มีขนาดเล็กมาก เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 1/2 ของหัวไม้ขีดไฟ ส่วนทวน

หรือก้านเหล็กที่ใช้ติดพลอยจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 มิลลิเมตร ก้านทวนยาวประมาณ 4 นิ้ว เวลาติดพลอยต้องง้างสายดาเป็นอย่างมาก ชาวบ้านบางคนสามารถติดพลอยได้วันละ 1,000 ก้าน ซึ่งก็เท่ากับมีรายได้วันละ 20 บาท แต่ต้องทำงานทั้งวันตั้งแต่เช้าจนเย็น

การทำพลอยเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2529 เป็นงานที่ทำในครัวเรือน จากแรงงานของสมาชิกในครอบครัว และแรงงานจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง

วิธีทำ คือ รับซื้อพลอยดิบมาในอัตรา กิโลกรัมละ 2,000 บาท จากพ่อค้า และนำพลอยดิบมาติดกับก้านทวน โดยนำก้านทวนที่ติดได้ทนนาน เสียบก้านทวนที่ติดพลอยแล้ว ใว้ในกระบอกสังกะสี ซึ่งใส่ทรายอย่างละเอียดไว้ (กระบอกทรายจะเสียบก้านทวนได้ประมาณ 1,000 ก้าน) แล้วนำไปเข้าเตาอบที่ทาด้วยสังกะสี มีปล่องระบายความร้อน เมื่ออบได้ที่ ซึ่งชาวบ้านจะกะเวลาและความร้อนเองด้วยความชำนาญ จึงนำพลอยมาจี้ เพื่อทำให้เป็นเหลี่ยมทีละอันโดยจี้ลงไปกับแผ่นเหล็กกลมๆ ที่หมุนด้วยกำลังมอเตอร์ขนาดเล็กเมื่อจี้แล้วจะนำพลอยไปแต่ง ซึ่งต้องง้างที่ชำนาญและประณีต เพื่อให้เหลี่ยมแต่ละเหลี่ยมของพลอยสะท้อนแสงอย่างงดงาม พลอยเมื่อแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำมาล้างน้ำยา เพื่อให้ก้านที่ติดพลอยกับก้านทวนดินตัว เม็ดพลอยที่เจียรในแล้วจะมีขนาดเล็กมาก ต้องง้างดีมหยิบจับขึ้น พลอยที่เจียรในที่บ้านเก่าส่วนใหญ่เป็นพลอยสีขาว ที่นำไปทำเครื่องประดับกับพวกเครื่องเงิน เป็นหัวแหวน จี้ ตุ้มหู สายนาฬิกา ฯลฯ ที่นิยมเรียกกันว่าแมงกาน้ำชา

นอกจากนี้ งานรับจ้างอื่นๆ ยังมีอีกหลายอย่าง เช่น

- รับจ้างเย็บเสื้อโหล (มีช่างตัดมาให้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นเสื้อคอกระเช้า) มีอัตราค่าจ้าง 1 โหล / 10 บาท
- รับจ้างถักคอเสื้อ อัตราค่าจ้าง 3 ตัว / 10 บาท
- รับจ้างตัดผ้า อัตราค่าจ้าง หาบละ 1 บาท
- รับจ้างขนดิน หรือรับจ้างทั่วไป วันละ 40-50 บาท

อาชีพค้าขาย

ภายในหมู่บ้านเก่ามีร้านค้าอยู่ 3 ร้าน เป็นร้านขายก๋วยเตี๋ยว 1 ร้าน ร้านขายกับข้าวสดและของแห้ง 1 ร้าน ร้านขายของชำ 1 ร้าน และแม่ค้าที่ขายของรถเข็นและหาบเร่อีก 2-3 ราย ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้าน แม่ค้ารถเข็นจะขายไส้กรอกอีสานย่าง ส่วนแม่ค้าหาบเร่จะขายลูกชิ้นทอดบ้าง ข้าวโพดบึ่งบ้างสลับกันไป แม่ค้าหาบเร่จะหาบของไปขายตามบ้านที่ทำพลอย จึงทำให้ขายดี

และของหมดเร็ว จากการสังเกตพบว่าราคาอาหารในหมู่บ้าน ถ้าเป็นก๋วยเตี๋ยวชามละ 7 บาท หรือพิเศษ 10 บาท ขนมหวานถ้วยละ 2-3 บาท ไข่กรอกลูกละ 1 บาท ลูกชิ้น 4 ลูก 1 บาท ส่วนราคากับข้าวสดจะมีราคาสูงกว่าท้องตลาดกิโลกรัมละ 2-4 บาท เพราะแม่ค้าต้องไปซื้อของจากตลาดโคกสำโรงมาขาย เช่น เนื้อหมู ราคาท้องตลาดกิโลกรัมละ 66 บาท ในหมู่บ้านจะ กิโลกรัมละ 70 บาท ปลาทุราคาในท้องตลาดแข่งละ (2 ตัว) 5 บาท ในหมู่บ้าน ราคา 7 บาท เป็นต้น ร้านขายกับข้าวสดจะมีอาหารสดขายในช่วงหลังเที่ยงไปแล้ว เพราะแม่ค้าเพิ่งกลับจากตลาดของที่ขายประจำจะมีจำพวก ผักสด เช่น แตงกวา มะเขือเปราะ ถั่วฝักยาว มะละกอดิบ ผักชีลาว พริกขี้หนู ใบกะเพรา ต้นตะไคร้ ใบมะกรูด และของจำพวก ปลาร้า ปลาเจ่า ไข่ไก่ ไข่เป็ด เนื้อหมู เนื้อวัว ปลาทุ ปลาอย่าง ปลาเค็ม ฯลฯ ชาวบ้านนิยมซื้อกับข้าวในมือเย็นมากกว่ามืออื่น ๆ และจะซื้อเฉพาะวันหนึ่งๆ เช่น ซื้อเนื้อหมู เนื้อวัว ครั้งละ 2-3 ขีด น้ำมันหมู ครั้งละ 2 ขีด ไข่เป็ด ไข่ไก่ ครั้งละ 3-5 ฟอง ส่วนร้านขายของชำจะมีของแห้งทั่วๆ ไป เช่น น้ำมันปลา น้ำมันตาล พงชั๊กพอก น้ำมันงา ถ่านไฟฉาย น้ำมันก๊าด ขนมแห้งๆ ที่น่าสนใจคือ สินค้าที่นำมาขายจะเป็นสินค้าที่บรรจุขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ เช่น ยาสระผมเป็นชนิดซอง พงชั๊กพอกซองเล็ก หรือชนิดซอง น้ำมันงาขวดเล็ก น้ำมันพืชขวดเล็ก และอื่นๆ แม้ว่าชาวบ้าน จะไปจ่ายของถึงตัวอำเภอโคกสำโรง ก็ยังนิยมซื้อสินค้าที่บรรจุขนาดเล็ก เป็นส่วนใหญ่ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้ศึกษา ยังไม่สามารถสรุปเหตุผลได้ เพียงแต่ตั้งข้อสังเกตได้ว่าอาจจะมาจาก สภาพเศรษฐกิจที่ยากจน มีรายได้เป็นรายวัน หรือเป็นค่านิยมของชาวบ้าน หรืออื่นๆ

สินค้าที่ทุกร้านในหมู่บ้านต้องมีติดร้าน คือ เหล้าขาว บุหรี่ ยาที่มีใบชนิดผงบรรจุเป็นซอง และเป็นสินค้าที่ขายดีในแต่ละร้าน โดยเฉพาะยาที่มีใบ ซึ่งชาวบ้านอายุตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไปนิยมบริโภคเกือบทุกคนวันละ 1-2 ซอง ราคายาที่มีใบซองละ 2 บาท ส่วนเหล้าขาวเป็นสินค้าขายดีรองลงมา ซึ่งชาวบ้านจะนิยมดื่มทั้งชายและหญิง แต่ส่วนใหญ่เป็นชายที่ได้อำนาจงานหนัก ราคายาเหล้า จะตรวจใส่ขวดกระติ่งแดง (ขนาด 200 ม.ล.) ขวดละ 10 บาท ซึ่งเหล้าขาว 1 ขวดขนาด 950 ม.ล. ราคาขวดละ 44 บาท พ่อค้า แม่ค้าในหมู่บ้านจะตรวจขายปลีกได้ถึง 5 ขวด กระติ่งแดง เท่ากับขายได้ 50 บาท การขายสินค้าต่างๆ ในหมู่บ้านไม่เท่ากับข้าว ของชำ ก๋วยเตี๋ยว จะสามารถซื้อเงิน เชื้อได้ แต่แม่ค้าจะกำหนดว่าถ้าใคร เชื้อมากเกินไปจะเห็นเหตุเชื้อ จนกว่าจะนำเงินสดมาชำระให้หมดหนี้ เก้าก่อน ส่วนกำหนดราคาเงิน เชื้อนั้นแต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพ่อค้าแม่ค้าเองที่จะพิจารณาว่าใครมีรายได้พอจะจ่ายได้แค่ไหน เช่น บางคนสามารถ เชื้อได้ถึง

100 บาท แต่บางคนเชื่อได้เพียง 20-30 บาทแล้วแต่สภาพฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละคน แต่จะมีกรณีพิเศษ เช่น ในรายที่ลูกหลานไปทำงานรับจ้างนอกถิ่นอื่นๆ จะได้รับการไว้ใจมากกว่าคนอื่น เพราะเมื่อลูกหลานกลับมาเยี่ยมบ้านในแต่ละเดือน ลูกหลานจะเป็นคนไปชำระหนี้ให้กับพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องของตน ซึ่งก็ต้องพิจารณากันเป็นรายๆ ไป

การเลี้ยงสัตว์

ชาวบ้านเก่านิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ได้แก่สุนัขโดยกั้นคอกกั้นอยู่ หรือ พูกไว้กับเสาบ้าน สัตว์ที่เลี้ยง มี วัว, หมู, ไก่ สำหรับไก่จะเลี้ยงไว้บริโภคและขายบ้าง

ควัวเรือนที่เลี้ยงไก่ มี 27 ควัวเรือน มีไก่ทั้งหมด 193 ตัว

ควัวเรือนที่เลี้ยงหมู มี 20 ควัวเรือน (เลี้ยงควัวเรือนละ 1-2 ตัว)

รวมทั้งหมดทั้งหมด 43 ตัว

ควัวเรือนที่เลี้ยงวัว มี 12 ควัวเรือน รวม 66 ตัว

ในเรื่องการเลี้ยงวัว จะเลี้ยงวัว 2 ประเภท คือ วัวพื้นเมืองกับวัวพันธุ์ต่างประเทศ

ถ้าควัวเรือนที่เลี้ยงวัวพันธุ์ต่างประเทศต้องดูแลอย่างใกล้ชิด สร้างคอก ทำมุ้งกันยุง และมีสัตวแพทย์มาให้บริการโดยมากจะเลี้ยงครบควัวละ 2-3 ตัว และเป็นเพศเมีย ซึ่งจะมีรายได้เมื่อวัวออกลูก เช่น ตัวเมียราคาตัวละ 3,000-5,000 บาท (แล้วแต่ความสวยของลูกวัว) ตัวผู้ราคาตัวละ 2,000-2,500 บาท โดยเจ้าของแม่วัวต้องนำวัวไปทับกับพ่อพันธุ์ที่หมู่บ้านอื่น ราคาค่าทับประมาณ 2,000-2,500 บาท ส่วนหมูก็นิยมเลี้ยงหมูตัวเมีย เช่นกัน แต่การทับของหมู พ่อพันธุ์จะมาบริการให้ถึงบ้าน ราคาค่าทับอยู่ในราคาประมาณ 500-1,000 บาท และราคาลูกหมูจะขายประมาณ คู่ละ 600-700 บาท แม่หมูจะให้ลูกคอกละประมาณ 8-10 ตัว และประมาณ 4 เดือน แม่หมูจะให้ลูก 1 คอก

สำหรับควายในหมู่บ้านมี 1 ตัว เป็นลูกควายที่เจ้าของซื้อมาให้ลูกชายของตน เล่นจากตลาดนัดโค กระบือ อายุ 2 เดือน ราคาตัวละ 1,500 บาท ปัจจุบันชาวบ้านเก่าไม่ใช้ควายไถนา แต่จะจ้างรถไถนาความจำเป็นที่จะใช้แรงงานสัตว์จึงไม่มี

อาชีพอื่นๆ

อาชีพอื่นที่ลูกหลานของชาวบ้านเก่านิยมกันมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะเป็นอาชีพที่เด็กวัยรุ่น อายุ 18 ปี ขึ้นไปใฝ่ฝันที่จะทำ คือ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะโรงงานมิโนแบ ประเทศไทย จำกัด ซึ่งเป็นโรงงานผลิตดิสก์บิน และเครื่องมีอีเล็คทรอนิกส์ จำพวกหลอดภาพ หลอดเสียง โดยรับสมัครคนงานที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป วุฒิชั้นต้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายได้ประจำ เดือนละ 4,000-5,000 บาท แต่ต้องทำงานในโรงงานถึงวันละ 12 ชั่วโมง หรือถ้ามีเงินสงวนเวลา จะมีรายได้ถึง 6,000-6,500 บาท แต่จะเพิ่มเวลาทำงานเป็นวันละ 14 ชั่วโมง โรงงานตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 50 กิโลเมตร แต่มีสวัสดิการคือ มีรถรับส่งคนงาน ทุกวัน และสามารถทำเรื่องขอเบิกค่ารักษาพยาบาลจากทางบริษัทได้

นอกจากนี้ยังมีการเป็นก๊วกตามโรงแรม หรือภัตตาคารในกรุงเทพฯ หรือเมืองท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งญาติพี่น้องที่ไปทำแล้ว จะกลับมาชักชวนญาติของตนไปทำ (โดยมีรายได้เดือนละประมาณ 6,000-7,000 บาท) แต่ก่อนที่จะเป็นก๊วกได้นั้นต้องเข้ามาฝึกงาน เป็นผู้ช่วยอยู่ในครัว เช่น หั่นผัก หั่นเนื้อสัตว์ชนิดต่างๆ แกะสลักผักผลไม้ ซึ่งต้องใช้เวลานาน 2-3 ปี หรืออาจมากกว่าขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล ก่อนจะเป็นก๊วกต้องผ่านการเป็นผู้ช่วยก๊วกก่อน

ส่วนงานตามโรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ แถบจังหวัดสมุทรปราการ หรือกรุงเทพมหานคร ก็มีชาวบ้านไปทำอยู่บ้าง แต่เป็นส่วนน้อย คือ ประมาณ 2 ครอบครัว โดยจะฝากลูกไว้กับ ปู่ย่า ตายาย และส่งเงินเป็นค่าใช้จ่ายให้ทุกเดือน และมาเยี่ยมบ้านเดือนละสองครั้ง โดยจะไปทำงานที่เดียวกัน ทั้งสามีและภรรยา

สำหรับงานราชการ ในหมู่บ้านมีดังนี้ คือ

- เจ้าหน้าที่อนามัย 1 คน
- เจ้าหน้าที่องค์การโทรศัพท์ 1 คน
- เจ้าหน้าที่องค์การเภสัชฯ 1 คน
- ข้าราชการทหาร 1 คน
- ลูกจ้างประจำของศูนย์ทดลองข้าว กระทรวงเกษตรฯ 3 คน

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

ลักษณะครอบครัว

หมู่บ้านเก่ามีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มเครือญาติ เพราะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นคนอื่นดั้งเดิมในท้องถิ่น จึงมีความผูกพันรักใคร่ เกี่ยวพันเป็นเครือญาติเกือบทั้งหมู่บ้าน และทุกครัวเรือนจะรู้จักกันดีตั้งแต่คนรุ่นปู่ย่าตายายจนถึงรุ่นลูกหลาน เหลน เมื่อมีประเพณี งานบุญ หรือพิธีกรรมต่างๆ ของแต่ละครอบครัว หรือของชุมชนก็จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน

ลักษณะของครอบครัวในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) มากกว่า ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) จากการสำรวจพบว่าในหมู่บ้านมีครอบครัวขยาย 32 ครอบครัว และครอบครัวเดี่ยว 17 ครอบครัว ทั้งนี้ข้อมูลที่สำรวจได้ในขณะที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษา แต่ในครอบครัวขยายบางครอบครัว มีแนวโน้มจะเป็นครอบครัวเดี่ยว เพราะลูกหลานไปทำงานในต่างถิ่น และจะกลับมาเยี่ยมบ้านเป็นครั้งคราว บางครอบครัวจึงเหลือแต่คนแก่ คือ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เลี้ยงดูหลาน หรือ บางครอบครัวลูกไปทำงานต่างถิ่นบ้าง แต่งงานกับคนท้องถิ่นอื่น แล้วย้ายถิ่นไปบ้าง จึงเหลืออยู่แต่พ่อแม่ที่เฝ้าบ้าน ลูกหลานที่ออกไปทำงานต่างถิ่นที่มีก็จะส่งเงินกลับมาให้ทางบ้านใช้จ่ายใช้สอย หรือเก็บเงินทองมาให้พ่อแม่ลูกบ้านใหม่ ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ให้พ่อแม่ใช้

การแต่งงานของคนในหมู่บ้านเก่าจะให้ความสำคัญทางบ้านผู้หญิงเป็นหลัก คือ เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายมักจะมาอยู่ร่วมกับครอบครัวของฝ่ายหญิง ถึงแม้ว่าแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันก็ตาม มีน้อยมากที่ฝ่ายหญิงจะไปอยู่กับฝ่ายชาย

การแบ่งหน้าที่กันภายในครอบครัว ถ้าเป็นงานหารายได้ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมักจะช่วยกันทำงาน เช่น ไปหาญาติด้วยกัน ไปรับจ้างตัดอ้อยด้วยกัน หรือช่วยกันหาพลอยอยู่ที่บ้าน แต่ฝ่ายหญิงก็ยกย่องให้ชายเป็นผู้นำครอบครัวในการตัดสินใจ หรือการออกสังคม ส่วนปู่ย่าตายาย จะเป็นผู้ช่วยเลี้ยงดูหลาน ดูแลบ้าน ทำงานบ้าน และรับจ้างทำงานเล็กๆ น้อยๆ อยู่ที่บ้าน เช่น ตัดพลอย ถักคอเสื้อ สานไซ สานกระบุง ตะกร้า

ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม

ชาวบ้านแก่นบ่ถือศาสนาพุทธศรัคคั้ไปกับพิธีกรรมและความเชื่อซึ่งสืบเนื่องมาจากดั้งเดิม ในระยะเวลา 1 ปี จะมีประเพณีต่างๆ ในแต่ละเดือน ซึ่งชาวบ้านจะปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประจําทุกปี ตามปฏิทินประเพณี คือ

เดือน	ประเพณี / พิธีกรรม
มกราคม (เดือนยี่)	ทำบุญบ้านใหม่
กุมภาพันธ์ (เดือนสาม)	เทศน์มหาชาติ, บุญข้าวจี, แห่ข้าวพันก้อน
มีนาคม (เดือนสี่)	งานบวช, งานแต่งงาน
เมษายน (เดือนห้า)	ตรุษสงกรานต์, แห่พระ
พฤษภาคม (เดือนหก)	เลี้ยงตาแฮก, ทำบุญกลางบ้าน
มิถุนายน (เดือนเจ็ด)	-
กรกฎาคม (เดือนแปด)	เข้าพรรษา
สิงหาคม (เดือนเก้า)	-
กันยายน (เดือนสิบ)	สารทลาว, ทำบุญกระยาสารท
ตุลาคม (เดือนสิบเอ็ด)	ออกพรรษา, ตักบาตรเทโว, ทอดกฐิน
พฤศจิกายน (เดือนสิบสอง)	ลอยกระทง, แต่งงาน
ธันวาคม (เดือนอ้าย)	เกี่ยวข้าวท้าว รั้งยุงข้าว

สิ่งที่น่าสังเกต คือ ประเพณีการเทศน์มหาชาติซึ่งตามปกติมักจะนิยมเทศน์ในช่วงออกพรรษา คือ ในราวเดือนสิบเอ็ด แต่ชาวบ้านแถบนี้จะทำในช่วงเดือนสาม สาเหตุเพราะเป็นช่วงที่หมดหน้านา ชาวบ้านว่างงาน

ในด้านพุทธศาสนานั้น ในหมู่บ้านมีวัดราชวันนาราม หรือวัดน้อย ซึ่งเป็นวัดที่มีอายุมานานกว่า 90 ปี (จากการสัมภาษณ์พ่อใหญ่สิริ เป้าสี อายุ 91 ปี พ่อใหญ่เล่าว่าเมื่อพ่อใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากชัยภูมิเมื่ออายุ 16 - 17 ปี วัดน้อยก็สร้างมานานแล้ว) วัดน้อยมีเนื้อที่

ประมาณ 3 ไร่ มีพระภิกษุประจำ 3-4 รูป สามเณร 5 รูป (ในช่วงเข้าพรรษาจะมีพระภิกษุมากกว่านี้) วัดน้อยมีศาลาการเปรียญ หอระฆัง กุฏิพระอย่างถาวร แต่ยังคงขาดโบสถ์ ซึ่งต้องไปใช้ร่วมกับวัดศิริมงคล หรือ วัดใหญ่ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 300 เมตร ปัจจุบันมีหลวงพ่อสาย ท่านหน้าที่รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ส่วนในด้านการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านเก่า และชาวบ้านใกล้เคียงมีดังนี้

1. พระจันทร์เทบาล ผู้สร้างวัดศิริมงคล ชาวบ้านได้บรรจุกระดูกลงไปในท่อนไม้และนำผ้าเหลืองมาห่มทอไว้ ให้นำตุ๊กตาสีพระสงฆ์และประดิษฐ์ฐานไว้ที่ศาลาการเปรียญ วัดศิริมงคล ซึ่งชาวบ้านเก่านับถือว่าศักดิ์สิทธิ์

2. เจริญรูปหลวงพ่อพระครูพรหมมงคล ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสเก่าวัดศิริมงคลที่มรณภาพไปแล้ว เจริญรูปสร้างโดยหลวงพ่อวัดน้อย ซึ่งเพิ่งมรณภาพไปเมื่อเดือนเมษายน ปี 2535 ขณะนี้ศพหลวงพ่อ ตั้งไว้บนศาลาการเปรียญวัดน้อย เพื่อรอการฌาปนกิจศพ เจริญรูปหลวงพ่อพระหมงคล ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมมาแขวนคล้องคอ เพราะเชื่อกันว่าป้องกันอุบัติเหตุได้

3. ศาลเจ้าพ่อสนั่น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน ศาลเจ้าพ่อสนั่นนี้ชาวบ้านเก่าและชาวบ้านใกล้เคียง นับถือว่าเป็นศาลเจ้าบ้าน ที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยชาวบ้านจะเคารพกราบไหว้และเมื่อมีงานพิธีใดๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน ชาวบ้านต้องนำเครื่องเซ่นไหว้ ซึ่งประกอบด้วย หมูต้ม ไก่ต้ม เหล้าขาว พวงมาลัย มาเซ่นไหว้ในตอนเช้ามีด และทวันพุธจะมีชาวบ้านนำเครื่องเซ่นไหว้มาสักการบูชาเจ้าพ่อตลอดทั้งปี โดยเชื่อกันว่าวันพุธเป็นวันเสี่ยงผีเจ้าบ้าน ชาวบ้านเก่าและชาวบ้านแถวนี้จะมาบนบานให้เจ้าพ่อช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ มากมาย และชาวบ้านก็ยืนยันว่าการบนบานมักจะเห็นผลสำเร็จเสมอ

พิธีกรรมที่สำคัญของชาวบ้านเก่า

พิธีเสี่ยงปู้ตา

"ปู้ตา" หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องคุ้มครองดูแลบ้านเรือน หรืออาจ หมายถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งจะคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลาน การเสี่ยงปู้ตาจึงเป็นการแสดงออกเพื่อระลึกถึงพระคุณปู้ตา พิธีจะเริ่มขึ้นโดยชาวบ้านจะเลือกป่าไม้ใกล้ๆ หมู่บ้านเป็นที่ปลูกหรือปู้ตา

ภายในห้องจะมีรูปปั้น ช้าง ม้า วัว ควาย หอก ดาบ พวงมาลัย รูปเทียน และเต่าจำ (คนทาพิธิ) จะเป็นผู้กำหนดวันให้ชาวบ้านเตรียมอาหาร เครื่องเซ่นไหว้ในทรงทางภาคกล้วยรูปสามเหลี่ยม เครื่องเซ่นไหว้จะประกอบด้วย หมูต้ม ไก่ต้ม ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง เหล้าขาว น้าหอม ดอกไม้ รูป เทียน ชาวบ้านทุกคนควรจะทำเครื่องเซ่นไหว้มาตั้งศาลปู่ตาที่เตรียมไว้ และศาลเจ้าพ่อสนั่น ซึ่งชาวบ้านนับถือว่าเป็นศาลใหญ่ประจำหมู่บ้าน เวลาที่ชาวบ้านทาพิธิเซ่นไหว้จะต้องเป็นเวลา เช้า มีดก่อนพระอาทิตย์ขึ้น

พิธิบุญข้าวจี

บุญข้าวจี หมายถึง การทำบุญด้วยก้อนข้าวที่ย่างสุกแล้ว ซึ่งมีวิธีการทำ คือ หนึ่งข้าวเหนียวให้สุกแล้วโรยด้วยเกลือป่นปั้นให้เป็นก้อน แล้วนำก้อนข้าวมาเสียบไม้ไฟ แล้วนำไปย่างไฟ พอข้าวเหลืองก็ทำไข่ให้ทั่วก้อนข้าว แล้วย่างต่อให้เหลืองดี จึงนำมาใส่จานเตรียมถวายพระ

บุญข้าวจี จะทำกันในตอนปลายๆ เดือนสาม โดยชาวบ้านจะประชุมกำหนดวันและในตอนเย็นก่อนถึงวันงาน ชาวบ้านจะไปร่วมฟังสวดชัยมงคลที่วัด

พิธิแห่ข้าวพันก้อน

การแห่ข้าวพันก้อน จะทำใน 2 โอกาส คือ เมื่อมีประเพณีเทศน์มหาชาติ และเมื่อต้องการทำพิธิขอฝน การแห่จะต้องแห่ตอนเช้ามีดก่อนพระอาทิตย์ขึ้น โดยการนำข้าวเหนียวหนึ่งมานั้น เป็นก้อนเล็กๆ ขนาดหัวแม่มือ พร้อมกับเทียนพันเล่ม รูปพันดอก โดยชาวบ้านจะแห่เป็นขบวนไปรอบๆ วัด 3 รอบ หรือ แห่จากศาลเจ้าพ่อสนั่นกลับไป - กลับมา กับวัด โดยผู้นำขบวนแห่จะขอให้พระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองชาวบ้าน และบันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาล เมื่อแห่เสร็จแล้วก็จะร่วมกันอนุโมทนาสาธุ แล้วนำข้าวพันก้อนเข้าไปไว้ที่วัด ขบวนแห่จะมีวงแดนประจำหมู่บ้านนำขบวน พร้อมกับการตีฆ้องเพื่อความเป็นสิริมงคล

พิธิแห่พระพุทธร

การแห่พระพุทธรจะแห่ในตอนเย็น ก่อนพระอาทิตย์ตกดิน และจะแห่ในพิธิเทศน์มหาชาติ ในวันรุ่งขึ้นจะเป็นวันเทศน์มหาชาติ ตอนเย็นชาวบ้านจะนิมนต์พระภิกษุและพระพุทธรูปบูชา ไปที่ป่า

ใกล้ๆ หมู่บ้าน เพื่อให้พระสวตมณฑ์เฝ้า เมื่อสวตมณฑ์เสร็จแล้ว จะเทพธิดารูปออกมาจากป่าหน้าตั้งไว้ที่แทนบูชาหน้าศาลา ที่จะใช้เป็นศาลาทาพิธีเทศน์มหาชาติ

ความเชื่อ

ชาวบ้านก็ยังมีความเชื่อที่สืบทอดมาจากปู่ย่าตายาย ที่อบรมสิ่งสอนต่าง ๆ กันมา ความเชื่อมีหลายเรื่องแต่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ เช่น

ความเชื่อในเรื่องเวลา ตัวอย่าง เช่น ถ้าคนตายข้างขึ้นให้เผาศพวันดี และถ้าคนตายข้างแรมให้เผาศพวันคู่ (ถ้าไม่ทำเช่นนี้แล้วจะยกมาให้มีคนในครอบครัวตายตามไปอีก)

ความเชื่อเกี่ยวกับเด็ก ตัวอย่าง เช่น ถ้าเด็กอ่อนจะออกนอกบ้าน ต้องเอาดินหม้อป้ายหน้าไม่ให้ผีजाได้ หรือถ้าจะนำเด็กอ่อนเข้าบ้านต้องเอาฝ้ายมาผูกข้อเท้า ข้อมือเด็ก เพื่อรับขวัญ และเอาข้าวสุกมาชดใส่ตัวเด็กประมาณ 1 กำมือ

ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งบูชาพระเคราะห์ เช่นถ้ามีคนเจ็บป่วยภายในบ้านจะมีการแต่งเครื่องเซ่นบูชา โดยจะมีข้าวสารวางใส่ในภาชนะน้ำตาลทราย กล้วยหน้าว่า 1 หวี มะพร้าว 1 ลูก ดอกไม้ ธูปเทียน ไปถวายพระเพื่อให้พระสวดทอดเคราะห์ ซึ่งจะยกในเวลาเย็นก่อนพระอาทิตย์ตกดิน แล้วเช้าวันรุ่งขึ้นจะนำข้าวสารมาหุงข้าวใส่บาตร ส่วนกล้วย มะพร้าว น้ำตาลทราย จะทำขนมกล้วยบวชชี ถวายพระเช่นกัน

ความเชื่อเกี่ยวกับการรื้อบ้าน เช่น ก่อนจะรื้อบ้านต้องนิมนต์พระมาสวดทอดถอน เชิญเจ้าที่เจ้าทางออกก่อน ไม่เช่นนั้นจะรื้อถอนและปลูกบ้านใหม่ไม่สำเร็จ

ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ เช่น ต้นหนาดจะปลูกไว้ริมรั้วเพื่อป้องกันภูตผีปิศาจ หรือถ้าคนในเรือนป่วยไปนอนอยู่โรงพยาบาล ต้องเอาใบหนาดติดตัวไปที่โรงพยาบาลด้วย

ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ด เช่น ถ้าเพื่อนบ้านให้อาหารหวาน-คาว ห้ามล้างจานดินให้ เพราะจะยกให้โรครกัน เป็นต้น

วัฒนธรรมความเป็นอยู่

อาหารการกิน

ชาวบ้านถ่านิยมบริโภคข้าวเจ้า และข้าวเหนียว เกือบจะเท่าๆ กัน แม้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีบวช หรืออื่นๆ จะต้องหุงข้าวเหนียวและข้าวเจ้าไว้ถวายพระ และเลี้ยงแขก ส่วนกับข้าวที่ชาวบ้านนิยมบริโภคเป็นหลัก คือ

ป่น หมายถึง หน้าปลาร้าหลนที่ใส่เครื่องปรุง คือ พริกเผา หอมเผา กระเทียมเผา ตำให้ละเอียดใส่เนื้อมะเขือ หรือ เนื้อกบต้มไปกับหน้าปลาร้า แล้วนำขึ้นมาแกะเพื่อ ตำรวมกับเครื่องปรุง รับประทานกับผักสด เช่น ผักชีลาว มะเขือ แดงกวา ผักบุ้ง ฯลฯ

ส้มตำ ชาวบ้านเก่า จะเรียกส้มตำว่า "ตำ" และตามด้วยชื่อของผักผลไม้ที่นำมาทำ ตามะละกอ ตำมะขามเทศ ตำฝรั่ง ตำลูกยอ อาหารประเภทนี้ชาวบ้านนิยมบริโภคมากมีเครื่องปรุงที่เป็นหลัก คือ หน้าปลาร้า พริก ส้มมะขาม แม้นางานพิธี หรืองานบุญต่างๆ ต้องมีส้มตำอยู่ด้วย

ลาบ เป็นอาหารอีกชนิดหนึ่งซึ่งเป็นนิยมเป็นหลักทั้งลาบหมู และลาบเนื้อวัว โดยจะนำเนื้อดิบที่สับละเอียดมาปรุงด้วย ข้าวคั่วป่น ต้นหอม ผักชี พริกคั่วป่น ส้มมะขาม หรือมะนาว หน้าปลา ลาบที่ชาวบ้านนิยมบริโภค จะต้องเป็นลาบดิบ และบางครั้งจะใส่เลือดหมู หรือเลือดวัวสดๆ ลงไปด้วย เรียกว่าลาบแดง รับประทานกับข้าวเหนียวและผักสด งานพิธีต่างๆ จะต้องมีลาบด้วยทุกครั้ง

น้ำยาข้าวปุ้น หรือ ขนมหุ้นน้ำยา ชาวบ้านถ่านิยมทำน้ำยาไม่ใส่กะทิ เป็นน้ำยาป่า และต้องใส่หน้าปลาร้าในน้ำยาด้วยทุกครั้ง เวลารับประทานจะต้องมีผักชีลาวเป็นเครื่องเคียงที่เป็นหลัก

หมกหน่อไม้ หมายถึง หมกหน่อไม้ที่ใช้หน่อไม้ฉีกเป็นพวยๆ ผสมกับเครื่องปรุง คือ พริกแกง หน้าปลาร้า กะทิ ใส่ในหม้อใบตอง แล้วนำไปนึ่งให้สุก

อาหารของชาวบ้านเก่ามีหน้าปลาร้าเป็นเครื่องปรุงหลัก และมักมีรสเผ็ดจัด จึงต้องรับประทานกับผักสด ผักต้ม และผักดองชนิดต่างๆ และในสำหรับอาหารของชาวบ้าน ในแต่ละมื้อมักจะต้องมี "ป่น" เป็นหลัก เพราะจะช่วยให้กินข้าวอร่อย นอกจากนี้ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ชาวบ้านจะจับหน่อมาบริโภค โดยนำมาย่าง, ทอด, หรือ แกงเผ็ด, ผัดเผ็ด ชาวบ้านที่ไปดักจับหน่อ

มาจะไปวางกับดักในดอนเย็น และตอนกลางคืนจะไปกับดัก หนุ่จะขายได้ในราคา 3-4 ตัว ต่อ 10 บาท ชาวบ้านบางคนออกไปหาหนุ่ในที่ไกลๆ โดยไปเป็นกลุ่ม คือ จะออกไปตั้งแต่เย็นจะกลับมาตอนเช้ามีด

ส่วนของหนุ่ที่นิยมทำอาหารพิธีต่างๆ คือ หนุ่บึง ซึ่งทำจากแป้งข้าวเจ้าโรลละเยียด ผสมกับ ไข่ กะทิ น้ำตาล แล้วนำมาใส่ภาตบึงโดยใช้ไฟอ่อนๆ ทั้งไฟล่างไฟบน เมื่อสุกดีแล้วจะราดหน้าขนมด้วยหอมแดงเจียว นอกจากนี้ก็มีขนมไข่หนุ่ บัวลอย ลอดช่องหน้ากะทิ

ภาษา

ชาวบ้านเก่าใช้ภาษาถิ่น คือ ภาษาลาว โดยมีสำเนียงพูดค่อนข้างเร็วและรวบคำให้สั้น และจะใช้พูดกันเองกับคนในท้องถิ่น ถ้าพูดกับคนที่มาจากที่อื่นก็จะพูดภาษาไทยกลาง ซึ่งชาวบ้านเก่าสามารถพูดได้ชัดเจนเหมือนคนภาคกลางทั่วๆ ไป

การแต่งกาย

เครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ทั้งหญิงและชาย จะมีชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และในโอกาสพิเศษ เช่น ทำบุญ มีเทศกาล ไปงานพิธีต่างๆ ไปอำเภอ

ชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเป็นผู้ชายที่อยู่ใกล้นหุ่ม ก็จะแต่งเหมือนคนในเมืองทั่วๆ ไป ส่วนผู้สูงอายุ จะนุ่งกางเกงขาสั้นบ้าง ขายาวบ้าง ผ้าขาวม้าบ้าง และไม่นิยมใส่เสื้อ แต่จะมีผ้าขาวม้าคาดเอว พาดบ่า หรือโพกหัว ส่วนผู้หญิงสาวๆ ก็จะแต่งเหมือนคนในเมืองทั่วๆ ไป เช่นเดียวกับหนุ่มๆ สำหรับผู้หญิงสูงอายุ (ประมาณ 45 ขึ้นไป) จะนิยมนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อโปรง (เสื้อทรงหลวมๆ มีลูกไม้ถักเป็นคอเสื้อและบ่าแบบเสื้อดอกกระเช้า)

ในการไปทำบุญทั้งชายและหญิงสูงอายุ จะต้องมีผ้าพาดไหล่ ซึ่งบางครั้งก็ใช้ผ้าขาวม้าบ้าง ผ้าลูกไม้ถักบ้าง ตามแต่ฐานะ ส่วนผู้ชายจะมีผ้าขาวม้าเป็นผ้าพาดไหล่

ส่วนชุดที่ใช้ในโอกาสพิเศษอื่นๆ ก็จะแต่งตัวเรียบร้อยเหมือนคนในเมืองทั่วๆ ไป เพียงแต่ชาวบ้านเก่านิยมใส่รองเท้าฟองหุ้ม หรือรองเท้าแตะชนิดสวม ไม่มีที่รัดส้นทั้งชายและหญิง สำหรับเสื้อผ้าของหนุ่มสาวในโอกาสพิเศษมักจะเป็น เสื้อผ้าสำเร็จรูป จำพวก ผ้ายืด กางเกงยีนส์ เสื้อยืด

การละเล่นพื้นบ้านของชาวบ้านเก่า "การเล่นแมงด้บเต่า"

การเล่นแมงด้บเต่า เดิมทีเป็นการเล่นของชาวอีสาน คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่าแมงด้บเต่าเป็นการเล่นที่คนรุ่นปู่ย่าตายาย นำมาจากชัยภูมิตั้งแต่ครั้งที่ยอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่บ้านวังตะคลอง การเล่นแมงด้บเต่าเป็นการพักผ่อน และเพื่อความสนุกสนาน อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นจะมีวงแคน และตัวแมงด้บเต่าที่ทำเป็นหุ่นชักได้ วงแคนที่ใช้บรรเลง จะประกอบด้วยขลุ่ย แคน ฉิ่ง ฉาบ พิณ และมีผู้ร้องฝ่ายหญิง-ฝ่ายชาย และผู้รำประกอบ

เพลงแมงด้บเต่า

ร้องคู่ ชาย-หญิง

ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ

แมงด้บเต่าออกลูกทางหลัง

เป็นตาซังคือแมงด้บเต่า

แมงด้บเต่าแมงเม่าซึ่หมา

จับอยู่ฝาแมงมุมแมงสาบ

จับลายดาบแมงทมิแมงวัน

อัศจรรย์แมงวันแมงทมิ

ตอมแป้งก็เด็กน้อยนอนเร็น

ตอมหอมแล้ว

ถึงตัวพ่อก่

หญิงร้อง : ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ จับไม้เหย่เหย่ ฮู๊ ฮู๊ของกูป่าให้สุ่แย่

ชายร้อง : ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ ด้บเต่า ๆ หักไม้แย่ฮู๊เหย็ด ขาดำ กระโดดมาดำโดยพ่อก่

เพลงแมงด้บเต่าของชาวบ้านนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในอำเภอโคกสำโรง สาเหตุเพราะเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2530 ทางอำเภอโคกสำโรงได้จัดให้มีการละเล่นของแต่ละหมู่บ้าน โดยนำการละเล่นไปแสดง และประกวดกันที่หน้าว่าการอำเภอโคกสำโรง ชาวบ้านเก่าภายใต้การนำของพ่อแสงเป้าลี และชาวบ้าน ได้ร่วมกันฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญ และนำการเล่นแมงด้บเต่านี้ออกแสดง จนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดการละเล่นพื้นบ้านซึ่งเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับชาวบ้านเก่าเป็นอย่างสูง

ลักษณะการ เมืองการปกครองภายในหมู่บ้าน

หมู่บ้านเก่า หมู่ที่ 6 ขึ้นอยู่กับตำบลลุดลุงเหล็ก อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ในปัจจุบันมีนายบุญรอด ทองเอก เป็นกำนันตำบลลุดลุงเหล็ก และเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 ด้วย หมู่บ้านเก่าเป็นศูนย์กลางการปกครองของตำบลเพราะทำการกำนันตำบลลุดลุงเหล็ก ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 หมู่บ้านเก่าจึงเป็นที่ตั้งของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาประจำตำบล เป็นที่ตั้งของศูนย์เกษตรตำบล ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และยังใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ การประชุม การจัดอบรม หรือการจัดบริการต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน โดยใช้บริเวณศาลาว่าตราชวันทนาราม หรืออาจใช้บริเวณหน้าศาลาเป็นสถานที่จัดกิจกรรม

ภายในหมู่บ้านจะแบ่งการปกครอง เป็นดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญรอด ทองเอก
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายสังวาลย์ ทองหาด
3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายบุญเลิศ อินแก้ว
4. สารวัตรประจำหมู่บ้าน 1. นายพวง โอบล้อม
2. นายบุญเลิศ ตาข่า

คณะกรรมการของหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันเป็นผู้หน้า เป็นกลุ่มบุคคลที่ชาวบ้านให้ความยกย่องนับถือ คณะกรรมการชุดนี้จึงเข้ากับชาวบ้านได้ดี โดยเฉพาะ นายบุญรอด ทองเอก ซึ่งทำหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี มีหน้าที่เสียสละ และให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้าน ทั้งยังเป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะในหมู่บ้านจะมีงานใดๆ เช่น งานบวช งานศพ งานทำบุญ ประเพณีต่างๆ หรือการ นัดประชุม ของทางราชการกับชาวบ้าน นายบุญรอด ทองเอก จะอยู่ร่วมด้วยทุกครั้ง

ชาวบ้านเก่า เป็นชาวบ้านที่มีหัวใจโอบอ้อมอารี รักพวกพ้อง ตั้งใจทำมาหากิน ไม่มีคดีร้ายแรง หรืออันธพาลเกะกะในหมู่บ้าน ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชาวบ้านจึงอยู่อย่างสงบสุข

ส่วนในด้านความสนใจทางการเมือง จากการสังเกต และสอบถามจากชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจเรื่องการเมืองพอสมควร และมีค่านิยมที่ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก มากกว่านโยบาย บุคคลที่ศรัทธาก็มักจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้าน เช่น สร้างถนนในหมู่บ้าน สร้างศาลาพักร้อน ฯลฯ